

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Андрей Иванов Нончев

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност Икономика и икономическа политика в професионално направление 3.8. Икономика

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38-282/03.06.2024 на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

Автор на дисертационния труд: Лиляна Веселинова Георгиева

Тема на дисертационния труд: Сивата икономика в България в сравнителен план

1. Информация за дисертантката

През 2017г. Лиляна Георгиева се дипломира като бакалавър по икономика в СУ „Св. Климент Охридски“, а през 2019г. придобива магистърска степен по счетоводство и одит (ACCA Platinum) в същия университет. В периода 2020 – 2024 г. Лиляна Георгиева се обучава по докторска програма в редовна форма към Стопански факултет при СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Общият обем на дисертацията е 300 страници. Съдържанието ѝ се състои основно от увод, четири глави и заключение (169 с.), четири приложения (100 с.) и използвана литература (21 с.). Списъкът на използваната литература включва 269 източника (244 на английски, 19 на български и 6 на руски език). В дисертацията са представени също така списък на графиките и фигурите, списък на таблиците, бележки, авторска справка с основни научни приноси, публикации на авторката по темата на дисертацията, участия в научни форуми, на които са представени части от дисертацията, благодарности.

Дисертацията е добре структурирана и има ясна логика. Аргументирано са представени актуалността и значимостта на дисертационното изследване, неговия обект и предмет, както и ограниченията му. Изследователската теза, целта и задачите

на дисертационното изследване са добре формулирани и обосновани. Поставената цел е пълноценно реализирана, като същевременно са получени нови данни за обекта и предмета на дисертационното изследване и са направени аргументирани заключения. Методологията и методиката на изследването са релевантни на предмета на дисертационния труд и на поставената изследователска цел. Теоретичната рамка и методическите инструменти са адаптирани и съобразени със спецификите на изследователския обект и се отличават с оригинален авторов почерк. Тезите на авторката са аргументирани защитени. Стилът на изложение е в съответствие с добрите модели и стандарти на научния дискурс. Използваният език е четивен и разбираем.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В становището си ще открия само най-важните постижения на авторката, които дават основание за висока оценка на извършената от нея работа:

Първо, дисертационното изследване има оригинален характер, като авторката демонстрира широки познания по темата за сивата икономика. Разработена е оригинална авторска методика и изследователски инструментариум, които са релевантни на предмета на дисертацията и са в пряка логическа връзка с осъществения анализ.

Второ, осъществен е критичен преглед на научните постижения в областта на сивата икономика. Разгледани са развитието на научните изследвания и еволюцията на теоретичните виждания по темата, както и актуалните дискусии, свързани с предмета на дисертацията.

Трето, чрез използването на статистически данни са очертани основните структурни и качествени характеристики на сивата икономика в България и е направен сравнителен анализ с особеностите на сивата икономика в Европейския съюз, Евророната, Гърция, Румъния, Словакия, Хърватия и Чехия.

Четвърто, анализирани са стойностите на конструирания от авторката композитен индекс на данъчния морал за различните икономически агенти и е направена проверка за наличието на статистически значими разлики в индивидуалния данъчен морал на отделните социално-демографски и социоекономически групи стопански агенти.

Пето, осъществен е сравнителен анализ между получените резултати от проведените статистически тестове за България и за ЕС, Еврозона, както и за избраните пет страни (Гърция, Румъния, Словакия, Хърватия и Чехия).

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам като цяло формулировките на посочените от дисертантката приноси на стр. 175-177 в дисертацията, които представят адекватно нейните изследователски постижения. В дисертационния труд могат да се идентифицират няколко съществени научни и научно-приложни приноси, които бих обобщил в следните направления, кореспондиращи и с направената от авторката самооценка:

Първо, дисертацията обогатява наличното знание и методическите подходи за изследване на сивата икономика в сравнителен план. Предложена е оригинална авторска методика и инструментариум за анализ на сивата икономика, които могат да бъдат използвани като модел за бъдещи научни изследвания по темата.

Второ, регистрирани са нови факти и са идентифицирани съществени проблеми, свързани с причините, разпространението и мащабите на сивата икономика в България. Очертани са актуалните характеристики на сивата икономика в България и е направено сравнение с Европейския съюз, Еврозоната и избраните референтни страни Гърция, Румъния, Словакия, Хърватия и Чехия.

Трето, сивата икономика е анализирана както от страна на търсенето (най-често купувани услуги, мотивация на купувачите), така и от страна на предлагането (най-засегнати сектори, най-извършвани недекларирани дейности, мотивация на участниците), което позволява формулирането на ефективни политики за нейното ограничаване.

Четвърто, съществен принос в дисертационния труд е конструираният композитен индекс на данъчния морал за всички разгледани страни. Чрез използването на инструментите на регресионния анализ са верифицирани хипотезите за наличие на статистически значима връзка между данъчното поведение и данъчния морал. В този контекст данъчният морал се интерпретира като важен фактор за събираемостта на дължимите данъци.

Пето, дисертационният труд допринася към научното знание и като очертава актуални прилики и разлики в данъчния морал на различни социално-демографски и социално-икономически групи на населението. Констатирани са статистически значими

разлики и сходства в средните стойности на данъчния морал на различни групи от населението в България и други страни от ЕС.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В дисертацията е представен списък на авторските публикации, които са свързани с нейната тема. Посочени са разработена глава в колективна монография (Институционалните условия за членство в еврозоната и защо пътят е по-важен от неговата цел. В: Петранов, Ст., Георгиева, Л. и Р. Ивчева. (2022). *„Предизвикателства пред българската икономика по пътя към членство в еврозоната“*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“) и осем публикации в научни списание и в сборници с материали от конференции. Части от дисертацията са представени и на осем национални и международни научни форуми.

Публикациите на авторката са достатъчно на брой според изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, отговарят на професионалните стандарти за качество и са получили признание в критична академична среда.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът (50с.) коректно и пълноценно отразява съдържанието на дисертационния труд. Той съдържа и самооценка за приносите на дисертационния труд с теоретичен и научно-приложен характер, както и списък с публикации на докторантката.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Оценявам високо извършената от авторката работа по дисертационното изследване, осъществена от позициите на добре обоснована теоретична концепция и оригинален изследователски инструментариум, подкрепени от задълбочен анализ на събраната информация.

Препоръчвам на дисертантката да повиши международната видимост на своята изследователска дейност като публикува по-активно в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация.

8. Заключение

Дисертацията напълно отговаря на всички законови и академични изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, отразени в Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за неговото приложение, приет от Министерския съвет и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Въз основа на достойнствата на дисертационния труд и творческите постижения на авторката, отчитайки нейните задълбочени познания по темата на дисертацията, демонстрираните възможности и умения за самостоятелен анализ, както и нейните приноси в изследването и оценката сивата икономика в България в сравнителен план, изразявам убедеността си, че Лиляна Георгиева отговаря на всички законови и професионални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.

1.8.2024 г.

София

.....

(доц. д-р Андрей Нончев)